

KOMENTARZ METODYCZNY ORAZ KARTOTEKA DO ZESTAWU „TELEWIZJA”

Zestaw zadań o umownym tytule „Telewizja” oparty jest na tekście, który na użytek egzaminu ósmoklasisty nazwany został „tekstem nieliterackim”. Uczniowie otrzymują do przeczytania fragment autorstwa Ryszarda Kapuścińskiego. Do tego tekstu ułożono 14 zadań (otwartych i zamkniętych). Z zestawem można pracować, powtarzając z uczniami wymagania egzaminacyjne, ale można go też wykorzystać do codziennej pracy na lekcji. Na przykład zainicjować w ten sposób cykl zajęć dotyczących roli mediów we współczesnym świecie.

Zadania powinny uruchomić wspólną pracę nauczyciela i uczniów nad dochodzeniem do rozumienia tekstu. Ponieważ w zestawie pojawiają się zarówno zadania otwarte, jak i zamknięte, warto pamiętać, by rozwiązywanie tych ostatnich nie kończyło się tylko wyborem poprawnych odpowiedzi. Wybór ten może być poprzedzony dyskusją nad różnymi wariantami odpowiedzi zaproponowanymi w zadaniu. Pozwoli to uczniom ocenić poprawność różnych wersji odpowiedzi i świadomie dokonać wyboru. Taka dyskusja może również odbywać się po dokonaniu wyboru przez uczniów – da wówczas możliwość zaprezentowania przemyśleń, którymi się kierowali i pomoże zweryfikować ich tok myślenia.

Jak każdy zestaw proponowany przeze mnie w cyklu „Masz moc – egzamin na 100%”, tak i ten – nie może służyć do tradycyjnego sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów. Wykorzystany powinien być jako materiał ćwiczeniowy, dzięki któremu uczniowie mogą prześledzić kolejne etapy dochodzenia do rozumienia tekstu. Zadania bowiem prowadzą ucznia przez tekst, zwracając jego uwagę najpierw na pojedyncze informacje wyrażone wprost, następnie na informacje rozrzucone po tekście, bądź ukryte lub takie wymagające wnioskowania. Rozumienie drobnych elementów tekstu zbliża uczniów do zrozumienia jego całości, choćby poprzez syntetyzowanie. Rozwiązując zadania, uczeń ma też okazję argumentować, prezentować własne stanowisko i oceny oraz skonfrontować tekst z materiałem ikonicznym.

Nr zadania	Wymaganie egzaminacyjne	Komentarz do zadania	Poprawna lub proponowana odpowiedź
1	I.2. 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);	Zadanie 1. zwraca uwagę uczniów na bohatera tekstu. Powoduje, że uczniowie odnajdują pierwszą ważną informację dotyczącą głównej postaci.	B
2	I.2.3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego; I.1.7) charakteryzuje i ocenia bohaterów	Zadanie 2. pozwala uczniom bliżej poznać bohatera tekstu. Wymaga wyszukania informacji w tekście oraz zinterpretowania ich w taki sposób, by można było je wykorzystać do scharakteryzowania bohatera.	1. F 2. P 3. P 4. F

3	I.2.8) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi	Zadanie 3. sprawdza rozumienie znaczenia związków wyrazowych użytych w konkretnym tekście. Przymiotnik w związku „nietelewizyjny świat” będzie bowiem rozumiany inaczej przez autora tekstu, a inaczej przez bohatera. Ważne jest, by rozwiązując to zadanie, porozmawiać z uczniami o tej różnicy. Dla wielu uczniów poprawne rozwiązanie zadania oraz zrozumienie różnicy w podejściu do realnego świata autora i bohatera tekstu będzie istotną wskazówką do poradzenia sobie z kolejnymi zadaniami (4,5,6,7)	D
4	I.2. 6) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym;	Zadanie 4. pełni podwójną rolę – z jednej strony pozwala podsumować informacje o bohaterze. Z drugiej – poprzez interpretację określenia, którego używa autor tekstu, pozwala uczniom na wstępne rozpoznanie stosunku osoby mówiącej do prezentowanej przez nią postaci.	D
5	I.2. 6) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym;		Poprawna odpowiedź powinna skupić się na następujących przesłankach: telewizja zdominowała życie bohatera; jest dla niego jedynym źródłem wiedzy o świecie jest telewizja (lub/i) realny świat stracił dla Paula znaczenie. Na przykład: <i>Oglądając programy telewizyjne, Paul stracił kontakt z otaczającym go światem. Telewizja zdominowała jego życie.</i> lub <i>Paul podporządkował swoje życie programom telewizyjnym. Nie zwraca uwagi na to, co dzieje się wokół niego. Za prawdziwe uważa tylko to, co zobaczy w telewizji.</i>
6	I.2.3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego; I.2. 6) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym;	Zadanie 6. „podprowadza” uczniów pod rozwiązanie kolejnego zadania. Jest też podsumowaniem dotychczasowych rozważań o tym, jak bohater traktuje realny świat. W tekście znajduje się kilka zdań, które pokazują prawdziwą relację bohatera ze światem. Warto, aby w rozmowie z uczniami wybrzmiały wszystkie, choć zadanie wymaga tylko zacytowania dwóch z nich.	Np.: <i>„Paul nie odpowiada za nic.”</i> <i>„Nigdzie nie jest namacalnie obecny.”</i> <i>„(...) nietelewizyjny świat dla niego nie istnieje, jest nierealny, jest złudzeniem.”</i> <i>„(...) nie próbuje go poznać.”</i>
7	I.2. 6) odbiera teksty kultury na	Rozwiązanie zadania 6. wymaga powiązania kilku elementów. Po	A

	poziomie dosłownym i przenośnym;	pierwsze, uczeń musi zrozumieć sens zdania, które następuje po wyrazie „najważniejsze”. Jest to trudne, bo użyto w nim wyrazu „dychotomia”, którego znaczenia uczeń raczej nie zna, a więc trzeba wykorzystać przypis. Kolejna trudność wiąże się z wyrazem „najważniejsze”, który kojarzy się raczej pozytywnie. Uczniowie muszą zwrócić uwagę na to, że w zdaniu zastosowano skrót myślowy. Wyraz „najważniejsze” w istocie zastępuje szerszą informację, która mogłaby brzmieć - „najważniejszą (największą, najistotniejszą) szkodą (krzywdą), jaką Paulowi wyrządziła telewizja, jest....”. Odkrycie zastosowanego zabiegu stylistycznego, pozwoli uczniom zrozumieć, że użyty wyraz, choć zazwyczaj kojarzy się pozytywnie, w tej konkretnej wypowiedzi został użyty do podkreślenia negatywnej roli telewizji.	Uzasadnienie powinno skupiać się na wyjaśnieniu, że w zdaniu zastosowano pewien skrót myślowy, a wyraz „najważniejsze” jest elementem tego skrótu. Poprawna odpowiedź może brzmieć na przykład: <i>Wyraz „najważniejsze” nie odnosi się bezpośrednio do następującej po nim wypowiedzi. To pewien skrót myślowy. Powinno być raczej „najważniejsza szkoda (krzywda, strata), najważniejsze nieszczęście jakie wyrządziła telewizja ...</i>
8	I.2. 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz)	Zadanie 8. pozwala uczniom zidentyfikować stosunek autora tekstu do postawy osoby, o której pisze. Aby poprawnie je rozwiązać uczniowie powinni odszukać w tekście fragmenty, w których autor prezentuje swój stosunek do postaci. Może to nie być łatwe, gdyż autor unika bezpośrednich ocen. Dlatego też nauczyciel może pomóc uczniom, zadając pytania naprowadzające, np. co mówi o pobycie Paula w Warszawie, o jego odpowiedzialności, o zaangażowaniu, itp. Warto też powrócić do wypowiedzi autora dotyczącej przynależności bohatera do „innego świata” (zadanie 4.). Zidentyfikowanie w tekście tego typu fragmentów pozwoli uczniom sformułować ostateczną konkluzję, że autor nie akceptuje postępowania bohatera tekstu.	Odpowiadając, uczniowie powinni zwrócić uwagę na dwie kwestie: na to, że autor jest zaintrygowany i zdziwiony postawą bohatera oraz na to, że dystansuje się od takiej postawy, nie identyfikuje się z nią. Na przykład: <i>Autor tekstu jest zaintrygowany postawą bohatera. Mówi o tym już w drugim zdaniu tekstu. Traktuje Paula jako kogoś „z innego świata”, a to pokazuje, że postawa bohatera jest mu obca, nie identyfikuje się z jego postępowaniem.</i>
9	I.2.10) dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity);	Zadanie 9. kieruje uwagę uczniów na sposób konstruowania wypowiedzi. Uczniowie powinni rozpoznać, iż tekst składa się z dwóch części – część pierwsza to historia, opis zachowania konkretnej osoby, część druga – to opis zachowania zbiorowości i refleksja autora nad tym zachowaniem. Pierwsza część zadania dotyczy wskazania przez uczniów linii podziału między poszczególnymi częściami. Jeśli uczniowie dostrzegą tę linię, łatwiej im będzie ustalić relacje między poszczególnymi częściami tekstu. Można pomóc im w tym pytaniami, np. kogo dotyczy druga część tekstu, jakie kwestie porusza, czy jej problematyka jest inna, czy podobna do części pierwszej. Rozwiązanie tego zadania to wstęp do streszczenia, które pojawi się w zadaniu 11.	A. W Niemczech ukazuje się ... B. Za poprawne należy uznawać odpowiedzi, które uwzględnią fakt, że autor od szczegółu przechodzi do ogółu. Na przykład: <i>W pierwszej części autor przedstawia historię konkretnego młodego człowieka, a drugiej pisze o młodym pokoleniu w ogóle.</i> Lub <i>Historia Paula przedstawiona w I części jest punktem wyjścia do spojrzenia autora na całe młode pokolenie, co ma miejsce w II części tekstu.</i>

10	I.2. 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz) I.1.7) charakteryzuje i ocenia bohaterów	Zadanie 10. To ostatni element składający się na zrozumienie całości tekstu. Wymaga od uczniów wyciągnięcia wniosków z dwóch ostatnich akapitów i rozszyfrowania znaczenia wyrażenia „postawa komputerowa”. Aby to ułatwić można zwrócić ich uwagę na ostatnie zdanie i sprowokować do odpowiedzi na pytania: jak działa komputer, co go uruchamia? jakie cechy przejawiają młodzi ludzie? jaką postawę wobec świata zajmują? jakie podobieństwo między działaniem komputera a sposobem działania młodych ludzi widzi autor tekstu?	Odpowiedź powinna uwzględniać przesłankę dotyczącą wyczekującej postawy młodzieży. Na przykład: Według autora tekstu „postawa komputerowa” młodzieży to postawa człowieka pozbawionego motywacji. Tak jak komputer podejmuje działania dopiero, gdy ktoś naciśnie klawisz, tak młodzi ludzie nie są aktywni sami z siebie. Czekają aż ktoś ich zachęci do działania. Na co dzień zaś przyjmują rolę widza i słuchacza.
11	I.2. 12) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;	Zadanie 11. ma na celu przypomnienie, jaką funkcję mogą pełnić teksty publicystyczne. Jest też zebraniem i wykorzystaniem doświadczeń uczniowskich nabytych podczas analizy poszczególnych elementów tekstu.	B 3
12	I.2.1) określa temat i główną myśl tekstu; I.2.3) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;	Zadanie 12. wykorzystuje schemat streszczenia zaproponowany przez autorów zadań w arkuszach egzaminacyjne. Prowokuje ucznia do spojrzenia na tekst przez pryzmat najważniejszych zagadnień w nim poruszanych oraz wykorzystania dotychczasowej wiedzy o kompozycji tekstu (zad.9).	Przykładowa odpowiedź: Autor podejmuje temat relacji młodych ludzi z otaczającym światem (lub postaw młodych ludzi wobec otaczającej ich rzeczywistości). Najpierw przedstawia zachowanie Paula – młodego człowieka, który wiedzę o świecie czerpie tylko z telewizji i nie angażuje się w żadne działania. Następnie skupia się na całym pokoleniu młodych ludzi, którzy podobnie jak Paul, nie mają określonych zainteresowań, celów i dążeń. Na koniec dochodzi do wniosku, że współczesna młodzież nie potrafi inicjować działań, zajmuje postawę widza i słuchacza, czekając na zewnętrzny impuls.
13	I.2. 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz) III.1.4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;	Polecenie 13. zostało tak skonstruowane, że dopuszcza wyrażenie różnych ocen – na poprawności wypowiedzi ważyć będzie adekwatność podanych przez uczniów argumentów do przyjętego stanowiska. Przy rozwiązywaniu warto zainicjować dyskusję, spisać maksymalnie wiele argumentów za i przeciw. Dzięki takiemu wspólnemu działaniu poszczególnym uczniom łatwiej będzie później zdecydować, które z argumentów bardziej do nich przemawiają, a więc, którą opcję oceny ostatecznie wybiorą.	Przykładowe argumenty, które mogą wskazywać uczniowie. Tekst jest aktualny: - Dziś młodzi ludzie, tak jak Paul, również oglądają bardzo wiele programów telewizyjnych, nie zwracając uwagi, czego one dotyczą, robią to odruchowo i bezrefleksyjnie. - Różnorodność programów telewizyjnych i łatwy dostęp do nich powoduje, że ludzie, nie tylko

			młodzi, traktują telewizję jak jedyne źródło informacji. Tak jak bohater tekstu wierzą tylko w to, co w niej zobaczyli i usłyszeli; • Chociaż dziś telewizja została zastąpiona Internetem, to problem poruszany w tekście pozostał. Mówi się nawet, czego nie ma w Internecie – nie istnieje. Podobnie bohater tekstu traktował telewizję. Tekst nie jest aktualny: • Dziś telewizja przegrywa z Internetem. Młodzi ludzie chętniej korzystają z tego źródła informacji, które daje o wiele szersze możliwości niż telewizja. • Telewizor został wyparty przez komputer. Świat młodych ludzi to świat wirtualny, świat gier komputerowych, Internetu i sieci. • Dziś młodzi ludzie nie są tak bierni jak widział to autor tekstu. Komunikują się przez Internet i w ten sposób działają, np.: włączają się w różne akcje, organizują pomoc lub protestują przeciwko czemuś.
14	I.2.11) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia) III.1.4) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;	Zadanie 14. ma na celu porównanie przekazu werbalnego i wyrażonego obrazem. Aby tego dokonać, uczniowie muszą zwrócić uwagę na różne elementy przekazu – postawę bohaterów, problematykę obu tekstów kultury, charakter przekazu oraz intencje autorów. Wypowiedzi uczniów mogą okazać się zróżnicowane, choć niewątpliwie łatwiejsze jest argumentowanie decyzji twierdzącej. Rolą nauczyciela będzie przede wszystkim zwracanie uwagi, by argumenty uczniów były umocowane w tekstach. Jeśli znajdą się uczniowie argumentujący odpowiedź negatywną, cenną inicjatywą może być nawiązanie krótkiej wymiany zdań i dyskusji na forum klasy.	W odpowiedzi uczniowie muszą wybrać jedną z dwóch opcji – tak lub nie – oraz przygotować argumenty adekwatne do swojego wyboru. Wybierając TAK - powinni uwzględnić w argumentacji: • zgodność problematyki tekstu i rysunku – oba przekazy dotyczą negatywnej roli telewizji, która może zaburzyć prawidłowe postrzeganie świata • podobieństwo zachowania bohatera tekstu i postaci na rysunku - traktowanie świata pokazywanego w telewizji jako świata prawdziwego, poczucie uczestnictwa w wydarzeniach pokazywanych na ekranie telewizora ; Wybierając NIE - uczniowie w argumentacji powinni pokazać różnice dotyczące np.: • bohatera tekstu i rysunku – bohater tekstu należy do młodego pokolenia, postać na rysunku to osoba dorosła; • tematyki programów telewizyjnych

			preferowanych przez bohaterów – bohater tekstu preferuje programy informacyjne, bohater rysunku przyrodnicze; • charakteru przekazów i intencji autorów – tekst pierwszy ma raczej poważny charakter, a jego autor jest zaniepokojony postawą bohatera i całego pokolenia młodych; tekst drugi ma charakter żartobliwy, może być potraktowany jako kpina z tzw. „telemaniaków”
--	--	--	---